

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Sextvm lentaculum, in quo sex tractantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

SEXTVM IENTA-
culum, in quo sex tra-
ctantur.

CCVRRVNT sexto in
his diebus dominicæ passionis
tractanda sex. Primum, verba
Domini in cœna: non bibam
de hoc genimine vitis vsque in
diem illum, quâ illud bibam
vobiscum, nouum in regno
patris mei. Secundum, verbum

Domini ad Iudam in eadem cœna: Quod facis, fac
citius. Tertium, verbum Domini ad Petrum quum
percussit Malchum: Conuerte gladiû tuum in locum
suum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio pe-
ribunt. Quartum apud Marcum Euangelistam: Ado-
lescens autem quidam sequebatur eum amictus sin-
done super nudo, & tenuerunt eum &c. Quintum,
Erat autem parasceue Paschæ. Sextum apud Ioan-
nem: Accipite eum vos, & crucifigite.

Circa primum difficultas nonnulla est: quia non
apparet quod nouum vinum biberit seu bibitu-
rus sit Christus cum Apostolis in regno patris sui.

Ad hoc dicitur quod quum Dominus dixit, quum
bibam illud vobiscum nouum: ly nouum, potest
esse nomen, & potest esse aduerbium. Et si est nomē,
est sermo de spiritali vino, hoc est, gaudio nouo quod
Christus in resurrectione sua ob nouam corporis
immortalitatem assecutus est, ita quod intendit se
non amplius bibiturum corporale vinum donec tran-
seat ad spiritale vinum, id est gaudium immortalita-
tis quod bibiturus erat cum apostolis: quoniam par-
ticipes eos erat factururus illius gaudii, iuxta illud: Ire-
rum

Quæstio secunda.

num autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Et hic sensus consonat verbis relatis à Luca Euangelista: dum refert Dominum non solum de potu, sed de cibo dixisse. Ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno Dei, manifestans quod donec impleretur Pascha (hoc est donec figura transiret in veritatem: hoc est Christus immolatus in cruce, expoliato inferno, demersoque diabolo, liberato mundo à tenebrarum seruitute, transiret ad immortalem vitam etiam corporis) non esset amplius comesturus & bibiturus. Si autem ly nouum aduerbii vim habeat: verificatur de potu corporali: prædixit enim iuxta hunc sensum Dominus, quod non esset amplius bibiturus vinum vsquequo resurgeret à mortuis: & quod tunc esset bibiturus cum ipsis Apostolis vinum nouum, id est nouiter: hoc est impassibiliter, & non ex indigentia aut siti, vt ante passionem indigebat potu & cibo: sed ex potestate. Et iuxta virunque sensum duo prædixit Dominus discipulis. Alterum iustitiæ scilicet quod non esset amplius in hac passibili vita comesturus & bibiturus. Alterum lætitiæ celeriter futuræ, scilicet quod transibat tunc ad regnum patris sui: hoc est ad immortalitatem corporis per resurrectionem, quam intra triduum à morte sua futuram prædixerat, in qua immortalis vitam participes eos esset factururus sui gaudii, non solum videndo iuxta primam expositionem, sed etiam simul comedendo & bibendo iuxta secundam expositionem.

Circa secundam (scilicet: Quod facis, fac citius) admirationem infert impulsio hæc, quoniam impellere Iudam ad accelerandum negotium proditionis, alienum censetur non solum à Domino, sed quocunque viro iusto, verba autem hæc impullum sonant ad negotium proditionis exequendum.

Xy

Ad hos

Ientaculi sexti

AD hoc dicitur quòd in negotio proditionis Christi a Iuda inuenitur aliquid boni, & aliquid mali. Et bonum quidem inuenitur triplex. Primum, secundum effectum, qui est passio Christi. Et quantum ad hoc, verba Christi optantis sunt, quum dicit, **Q**uòd facis, fac citius, optat enim citò pati, ita quòd iuxta hunc sensum non impellit Iudam ad accelerandum actionem, sed optat celeritatem passionis. Et hoc suum desiderium aperiebat per hæc verba Iudæ, tanquàm diceret: **Q**uòd tu facis, desidero celerius pati. Secundum bonum est, bonum naturæ ipsarum actionum Iudæ. Omnis enim actio quantumcunque mala mortaliter, quum sit res aliqua, bona est bonitate naturæ: & vt sic est à Deo. Et quantum ad hoc, verba hæc Domini sunt præceptiua, & significant ordinem diuinæ prouidentix ad accelerandum actiones Iudæ, vt tempore statuto à diuina prædestinatione adimpleretur passio Christi. Sicut enim malum non est Deum cooperari actionibus peccatorum quantum ad bonitatem naturæ: ita malum non est illas præcipere. Tertium bonum est, ordo mali culpæ, hoc est peccati ipsius Iudæ. Deus enim omnipotens qui mala ordinat in bonum, peccatum Iudæ ordinauit in bonum passionis Christi, & redemptionis humanæ.

Et quantum ad hoc bonum ordinis, verba Domini sunt verba ordinantis, & volentis adimpleri ordinem illum, vtendo iniquitate ipsius Iudæ ad bonum. Malum autem in opere Iudæ manifestum est, scilicet ipsum peccatum. Et quòd ad hoc verba Domini dupliciter exponi possunt. Primò permissiuè. Et hoc est verum quantum ad hoc quòd Iudas peccauit. Secundò significatiuè. hoc est quòd Dominus aperiebat ipsi Iudæ clarè & apertè quòd sciebat iniquum propositum eius: vt vel sic occasionem habere posset

resipiscen.

Quæstio tertia.

respiscendi, dum conspiceret magistrum suum tantæ sanctitatis esse, ut cognosceret secretissimum cor eius, & ad quid tunc ipse ire volebat: & non solum quod sciebat in genere: Vnus vestrum me traditurus est. Debebat enim hinc poenitentia duci, qua postea ductus est inutiliter, dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum. Vnde quum in actione Iudæ relata ad Dominum Iesum, multiplex bonum desiderabile adesset, rationabiliter à Domino impulsus est Iudas ad faciendum celeriter unde tot bona consurgerent, relinquendo sibi ipsi curam suæ culpæ.

Circa tertium, Omnes enim qui gladium acceperint, &c. ex capite obscura videntur hæc Domini verba. Primò, quantum ad veritatem sententiæ: quia non videmus verificari quod gladio pereant omnes qui gladium accipiunt, siue iustè siue iniustè accipiant. Secundò, ex applicatione istorum verborum ad factum Petri. nam Petrus non videtur peccasse utendo gladio percussivo cõtra aggressores Christi, quum haberet iustum bellum, & manifesta esset iniquitas volentium capere Christum.

Et si Petrus iustè vsus est gladio, quare pro ratione retrahendi gladium dicitur ei, omnis enim qui gladium acceperit, &c. aut enim hæc ratio non est ratio ad propositum factum Petri: aut si est ratio ad propositum, Petrus peccauit: quod est absurdum.

Ad hoc dicitur quod non est sensus dominicæ huius sententiæ gladio materiali perituros eos qui gladii acceperint: sed sensus est, quod merebuntur gladio perire, vel quod patientur contra passum: hoc est tantum patientur quantum offenderunt: vs per correspondentiam poenæ gladii ad actionem gladii, intelligamus contrapassum. Et hoc proculdubio verificatur, licet non secundum speciem, secundum

Ientaculi sexti

quantitatem tamen poenae iuxta illud, *Quantum se exaltauit in deliciis, tantum illi date tormentum.* Et hic sensus videtur magis consonus literæ pro quanto non loquitur litera de merito, sed futura poena, non enim dicit, merentur gladio perire, sed peribunt gladio. Et per accipere gladium intelligitur propria auctoritate & voluntate uti gladio. Principes enim & iudices non accipiunt quasi à seipsis, sed concessio sibi gladio à Deo utuntur: quoniam sunt ministri Dei, ad vindictam malorum: ut Petrus primæ suæ Epistolæ cap. ii. dicit, & Paulus ad Rom. xiii. priuatas autem personæ defendentes se gladio absque culpa, non accipiunt gladium propria voluntate: sed coguntur ad inualorum aggressionem uti gladio ad sui defensionem. Stat ergo solida dominica sententia, quod omnes qui tanquam à seipsis acceperint gladium, gladio peribunt: hoc est, non erunt impuniti, sed tantum patientur quantum offenderint. Ad alteram verò obiectionem dicitur quod licet factum Petri ex parte intentionis suæ & iustissimæ ac piissimæ causæ fuerit laudabile, dupliciter tamen mali speciem habuit. Primò quia præceptum apparet: dum sciens spontaneam magistri voluntatem ad patiendum: non debuit præsentem magistrum & requisitum, Domine si percuti-nus in gladio? ante responsionem percutere. Secundò (quod magis urget) quia ad vindictam magis quàm ad defensionem percussio illa spectabat. Nam præsentem cohortem præsidis & ministris Iudæorum, adeo quod erat turba multa cum armis, &c. prudens ratio non debebat mouere Petrum ad defensionem: quum vana prospiceretur huiusmodi defensio, & potius horitura esset quàm profutura. Prodesse si quidem non poterat contra tot & tales: Nocere autem multum poterat: utpote qui ministros cuius percussissent, & Domino imputaretur quod conatus

Quæstio quarta.

conatus fuerit se defendere propter hæc enim eu-
tanda scandala Dominus statim Maleum sanauit.
Quò fit vt percussio illa quasi ad vindictam tende-
ret: vt faciunt hi qui etsi non possunt euadere, volunt
tamen vindictam qualemcunque possunt facere an-
tequam capiantur. Et sic percussio Petri habuit spe-
ciem vindictæ quæ priuatis personis illicita est. Ver-
ba ergo Domini non extra propositum allata sunt
pro ratione retrahendi gladium à Petro extractum:
quoniam factum Petri reprehensibile erat tanquam
habens speciem mali: hoc est vindictæ. Et Petrus erat
tanquam accipiens gladium, hoc est quasi propria
potestate vtens gladio ad quasi vindictam. Vtor au-
tem istis quasi & tanquam, quoniam de ipso opere
loquor, & non de intentione Petri: quia nesciens
quid faceret ad defensionem magistri tendebat. Vn-
de Dominus ex duobus capitibus Petrum arguit. Pri-
mò, ex parte facti habentis speciem mali. Secundò
ex parte impedimenti quod præstabat Petrus diuinæ
ordinationis, nesciens quid faceret.

Circa quartum, de adolescente qui sequitur Chri-
stum incertum est quis fuerit: certum tamen vi-
detur quòd nullus Apostolus fuit. Et quidem quòd
non fuerit Ioannes Euangelista, constat ex ætate,
nam tunc temporis Ioannes non erat adolescens:
quoniam transferat trigessimum ætatis suæ annus
vt patet computando annos quibus postea vixit vs-
que, ad nonagesimum nonum ætatis suæ annum.
Obiit siquidem anno à passione Domini lxxvii. vel
lxxviii. imperante Traiano quibus annis si addatur
quod superest vsque ad nonagesimum nonum suæ
ætatis annum, manifestè apparet quòd iam erat
xxx. annorum ad minus tempore passionis Christi,
ac per hoc non erat adolescens. Et quum dicatur iu-
nior Ioannes reliquis Apostolis, consequens est, quòd
nullus

Ientaculi sexti

Nullius alius Apostolorum fuerit ille adolescens. Si quis etiam verba Marci Evangelistæ diligenter perspiciat, idem inueniet, nam quum dixisset quod discipuli omnes fugerent tanquam è regione commemorans adolescentem, subdit, Adolescens autem quidam sequebatur eum. Hinc enim insinuat omnibus Apostolis fugientibus adolescentem sequutum esse Christum: ac per hoc non esse illum de numero Apostolorum.

Suadetur quoque tertio hoc idem ex modo quo opertus erat, scilicet sindone super nudo corpore. Non videtur siquidem verisimile quod Apostolus aliquis sic coopertus cœnasset cum Christo: quum huiusmodi operimentum (scilicet quasi circumuolui vno linteamine) non sit ordinarius modus vestiendi, sed accidentalis iis qui surgunt ex lecto. Et hinc æstimari potest quod adolescens ille in lecto erat ibi in horto, & surrexerat, vel fortè ad rumorem, vel ad aperiendū ianua in horri, vel, &c. & amans Christum utpote frequenter conuersatū in illo horto sequebatur illum.

Circa quintum de parasceue Paschæ scrupulus nonnullus occurrit ex eo quod dies ille quo passus est Christus, erat primus dies Paschæ utpote in cuius principio vespertino immolatus erat Paschalis agnus, primus autem dies Paschæ erat sanctus & nullum opus seruile in eo erat licitum: ut patet Leui. xiii. Quomodo ergo erat dies præparationis, ac per hoc operis seruilis, ut euangelistæ dicunt? Et confirmatur ex eo quod Lucas Euangelista dicit quod mulieres quæ cum Iesu venerant de Galilæa, viderunt monumētum & quemadmodum positum erat corpus eius: & reuertentes parauerunt aromata & unguenta: & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. vbi apparet quod ipsa die Parasceues

mulieres

Quæstio sexta.

mulieres parauerunt aromata & vnguenta.

AD hoc dicitur quòd festiuitatis diei septimi quæ sanctificabatur in memoriam quòd Deus requieuit die septimo ab omni opere quòd patrarat, excedebat cæteros festiuitates: ita quòd non solum arctus sanctificanda erat dies septima, sed etiam violati (sine crimine tamen) poterat alia festiuitas veniens in feria sexta ob reuerentiam diei septimæ. Nec hoc ego somnio: sed ex Exodo cap. xvi. accipi. Ibi enim expressè mandatur absque exceptione cuiuscunque festiuitatis, vt feria sexta colligant cibaria duplicia, & parent paranda, & coquant coquenda propter diem septimam. Quum enim sciret lex multas festiuitates posse contingere in feria sexta & nullam exemptam fecerit ab huiusmodi præparatione propter diem septimam, concessisse videtur, vt talis festiuitas in sexta feria eueniens minus sanctificaretur: alioquin oportuisset legem disponere & ordinare quòd quandoque (scilicet adueniente festo in feria sexta) colligenda fuissent cibaria triplicia in feria quinta, & præparanda & coquenda: quòd nunquam sanctum inuenitur. Et hinc licita erat paratæue (hoc est præparatio pro solennitate sabbati) & licitum erat & coquere, & emere, &c. Et sic cessant obiectiones.

Circa sextum de verbis Pilati ad Pontifices Iudeorum quæstiuncula occurrit, cur pontifices Iudeorum recusarunt iudicare & crucifigere per seipfos Christum, Pilato bis remittente Christum ad eorum iudicium: vt Ioannes Euangelista testatur: Mirum enim hoc videtur: quum tam vehementer desiderarent & procurarent occisionem Christi.

AD hoc dicitur quòd reuera semel tantum pontifices Iudeorum recusarunt iudicare Christum, scilicet prima vice: quia non permittebatur eis dam-

Lentaculi sexti

gnare ipsum ad mortem vt volebant, sed tantummodo iudicare ad leuiorem poenam. Quod vt clarè percipiatur, notanda est series & verborum & gestorum: quoniam ex ea clarè apparet sic esse. Pontifices enim quum intulissent Christum vinctum in prætorium Pilati, vt mandante Pilato interficeretur, tentarunt primò si sine expressione specialis criminis, & discussione causæ, solo eorum testimonio quasi ex auctoritate possent inducere Pilatum ad consentiendum morti Christi tanquam personæ abiectæ: & propterea Pilato interroganti eos, Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc: responderunt per locum ab auctoritate propria. Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum. Et tunc Pilatus sciens quòd per inuidiam tradidissent eum, & videns eos stare in sua dignitate & auctoritate, quæsuit repellere à se hanc causam, & dixit eis: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Vbi duo faciebat: quia & respondebat consequenter pontificibus, & saluabat vitam Christi. Respondebat quidem consequenter, tanquam dicens, Ex quo vos non vultis vt ego cognoscam de causa, sed vultis quòd cognitio vestra sufficiat, accipite eum vos & iudicate. Saluabat verò vitam Christi, quia dixit, iudicate secundum legem vestram. Signanter enim Dixit vestram, & non dixit legem Moyfi: vt per legem vestram intelligerent legem sibi permissam seu concessam à Romanis: siue illa lex esset ipsa lex Moyfi limitata seu moderata à Romanis quantum ad iurisdictionem mortis, siue essent statuta aliqua à Romanis illis data. Et quòd iste fuerit verus sensus verborum Pilati, testatur responsio pontificum quum dixerunt, Nobis non licet interficere quenquam. Tanquam dicerent: Iste malefactor meretur poenam mortis quæ excedit facultatem nostram: nobis enim

Quæstio sexta.

Non licet interficere quenquam. Hæc enim responsio quum constet quòd non est vera secundum legem Moyfi absolute (quia secundum Moyfi legem licitum est eis interficere malefactores multos) opus est vt intelligatur secundum legem à Romanis permissam seu datam. Vnde patet ratio quare à principio pontifices recusarunt iudicare Christum: quia scilicet volebant ipsum damnari ad mortem, quod eis non permittebatur ex illa Pilati remissione. Vnde non valentes inducere quasi ex auctoritate Pilatum ad damnationem Christi, descenderunt ad spiritualia crimina, accusantes ipsum in quatuor, quæ Lucas narrat, &c. De secunda autem vice quum Pilatus dixit, Accipite eum vos & crucifigite, alia est ratio, & alius sensus. Dixit siquidem hæc verba Pilatus postquam examinata fuerat causa Iesu Christi & ab Herode & ab ipso: & adduxerat iam ipsum foras portantem spinam coronam, &c. Et non dixit eo sensu nec ea ratione vt pontificibus permitteret potestatem crucifigendi Christum (hanc enim libenter acceptassent) sed eo sensu & ratione, vt crimen tanti facinoris (scilicet interficiendi Christum innocentem) in pontifices retruderet: iuxta consuetum loquendi morem quo nos impulsus ab aliquibus vt faciamus aliquid quod à nobis videtur iniquum, respondere solemus: ego non possum hoc facere, faciatis vos, non per hoc probantes aut concedentes quòd ipsi faciant, sed re-torquentes crimen in eos.

Et quòd iste sit verus sensus, & intentus à Pilato, & intellectus à pontificibus, patet ex parte quidem Pilati, quia addidit, Ego enim non inuenio in eo causam, scilicet mortis. Ex parte verò pontificum: quia directe responderunt ad retorsionem criminis, dicentes se in hac petitione nullum peccatum incurrere, sed diuinam legem seruare, responderunt enim: Nos

Ientaculi septimi

legem habemus, & secundum legem debet mori: quia filium Dei se fecit. Vbi petitionem suam ex lege diuina iustificauerunt, & Dominum Iesum reum usurpatæ deitatis dixerunt: tanquàm si dicerent: Si de peccato agitur, non putes nos causam procurare iniquam: quoniam secundum legem procedimus. Vnde & Pilatus audito hoc sermone magis timuit displicere Iudeis absoluendo illum, quem lex eorum dignum morte facit. Nunquam ergo pontifices recularunt iudicare Christum ad mortem: sed prima vice recularunt iudicium sine facultate damnandi ad mortem. Secunda autem vice non recularunt facultatem crucifigendi Christum, quia non eis oblata fuit à Pilato per illa verba, sed refellerunt crimen à se quod Pilatus in eos retorquebat prosequentes causam contra Christum. Et sic cessat quæstio & obiectio. Budæ in parasceue. M. D. XXIII.

SEPTIMUM IENTACULUM, in quo tractantur tria.

CCVRRVNT septimò in hac solennitate Paschali tria. Primum est apud Lucam Euangelistam de duobus discipulis euntibus in Emaus: Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Secundum est vnde scitur, quòd Thomas tetigit manus & latus Christi, vt doctores affirmant. Tertium, quod in his diebus legitur ex Apocalypsis cap. quinto, Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem.

Circa